

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه زبان و ادبیات عرب
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: زبان و ادبیات عرب

عنوان:

ترجمه و شرح ادبی موضوعی
دو قصیده "الإنسان الكونی" و "القرآن البشری" از جوزف الهاشم

استاد راهنما:

دکتر ناهده فوزی

استاد مشاور:

دکتر سیده زهرا موسوی

پژوهشگر:

فائزه امیراحمدی

تابستان ۱۳۹۱

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اسحاق فاتزه امیراحمدی دانش اموخته مقطع کارشناسی ارشد نایب‌نویسنه به شماره دانشجویی ۸۹۰۶۴۳۸۱۱۰۰ در رشته زبان و ادبیات عرب در تاریخ ۹۱/۰۶/۲۵ از پایان نامه خود تحت عنوان "ترجمه و شرح ادبی موضوعی دو قصیده «الانسان الکوئی» و «القرآن البشری» از جوزف هاشم" با کسب نمره ۱۶/۵۰ و درجه خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق رویه‌های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده‌ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

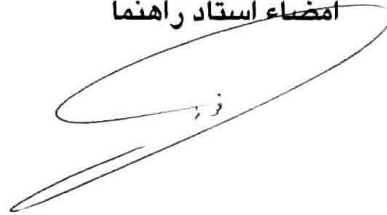
نام و نام خانوادگی: فاتزه امیراحمدی
تاریخ و امضاء
۹۱، ۱۳، ۲

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۱/۶/۲۵

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم فائزه امیراحمدی از پایان نامه
خود دفاع نموده و با شماره ۱۶/۵ بحروف شکرده و نیم و با درجه خوب
مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

سازمان پژوهش‌های فقهی

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

نیایدی از خداوند بمان و اعتماد بر این که عالم محضر خداست و بخواره با فکر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه‌انگیزیت
بیاگاه دانشگاه و اعتدای فرهنگ و تمدن بشری، داد انجمنیان و اصحاب بهمت علمی و اخلاقی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد می‌گردد اصول زیر را در انجام
فعالیت‌های پژوهشی در نظر قرار داده و از آن تعقیب کنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام بر برائت جعلی از حرکت و تقلید غیر خدای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به تعبیه‌های غیر علمی می‌آلودند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تمهید به اجتناب از حرکت‌های جانب‌داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تمهید به رواج دانش و استفاده صحیح تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و انجمنیان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تمهید به رعایت حریم با حرمت با انجام تحقیقات و رعایت جانب‌داری خودداری از حرکت‌های حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهش‌کنان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تمهید به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان و دانشوران و نگه‌داری افراد و نهادی مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل شصیت جعلی: تلاش در رهایی بی‌چینی شصیت و وفاداری به آن و دوری از حرکت‌های ناپایمانی شصیت.
- ۸- اصل مالکیت‌مندی و مسئوبی: تمهید به رعایت کامل حقوق مادی و مسئوبی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۹- اصل منع علمی: تمهید به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن دین‌پره و توسعه کشور و کلیه ممال پژوهش.

تقدیم به

تحقق بخش آرمان خلقت ، مهدی موعود (عج)

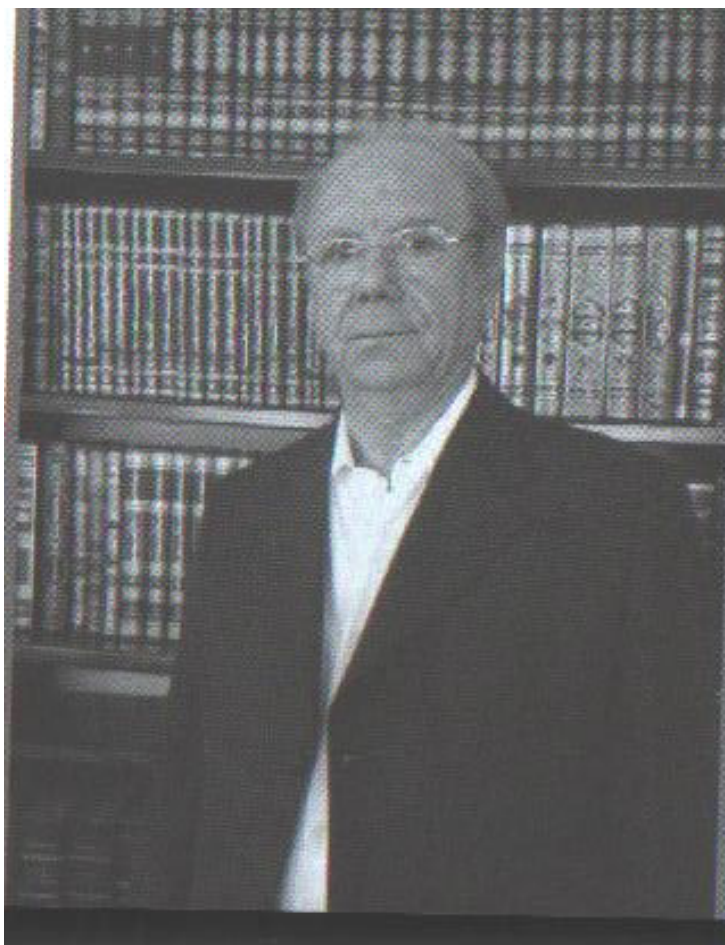
و همه ی کسانی که در این راه ، لحظه ای از جهاد باز نمی ایستند.

اللهم لك الحمد حمد الشاكرين

سپاس گزارم از مادر و پدر عزیزم که همواره با حمایت ها و مهربانی هایشان حامی ام بودند ؛

و سپاس گزارم از تمام کسانی که در این راه معلم بودند :
از استاد خوبم سرکار خانم دکتر ناهده فوزی به پاس آموخته هایم ، و به پاس همراهی
صبورانه شان

از استاد خوبم سرکار خانم دکتر سیده زهرا موسوی به پاس راهنمایی های ارزشمندشان
واز استاد بزرگوار حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای محمدرضا زائری که باب
آشنایی من را با این شاعر باز نمودند.

Youssef Alhachem

(... _ ۱۹۳۷)

(آنکه شخصیت امام علی (ع) را بشناسد عاشقش می شود و آنکه عاشقش گردد از آن شخصیت تأثیر می پذیرد و آنکه متأثر شد او را مقتدای خویش قرار می دهد و آنکه چنین کرد خود را اصلاح می کند و آنکه خود را اصلاح نمود با دیگران سازش می کند ... آنکه نهج البلاغه را خواند شیفته علی می شود و آنکه شیفته او شد او را دوست می دارد و آنکه دوستش داشت به او نزدیک می گردد و آنکه نزدیکش گشت به او می پیوندد و آنکه بدو پیوست با سایر ادیان و مردمان امم دیگر می پیوندد ... ما محتاج طریقت و منش اوییم تا بدان منش ، خدمت بشریت کنیم همچنانکه به الهام گیری از معنویت و تعالی روح او محتاجیم تا از بت پرستی و عبادت خدایان از جنس سنگ و زر... رهایی یابیم .)

جوزف هاشم

چکیده

جوزف هاشم (. . . - ۱۹۳۷) وزیر سابق ، اقتصاددان و ادیب برجسته لبنان می باشد . وی از خاندان های مسیحی لبنانی است که سابقه تشیع دارند و از سادات هستند ، که به دلیل فشارهای سیاسی و اقتصادی در عصر عثمانی به مسیحیت گرویدند . پژوهش حاضر بر آن است که به ترجمه و شرح ادبی ، موضوعی دو قصیده "الانسان الکونی" و "القرآن البشری" در فضایل امام علی (علیه السلام) از کتاب علویات جوزف هاشم بپردازد .

مضمون قصاید آمیخته ای از مدح و رثا در مورد امام علی (علیه السلام) ، اظهار ارادت نسبت به اهل بیت (علیه السلام) ، نکوهش دشمنان و ملت عرب در تنها گذاشتن امام علی (علیه السلام) است و در ادامه شاعر ظلم و ستم و کوتاهی سران عرب در قبال ملت لبنان را یادآور می شود .

از جمله ویژگی های عمده شعر شاعر ، پایبندی به قالب های کلاسیکی، داشتن روحی حماسی و پرشور از مقاومت و جهاد، احترام و ارادت ویژه نسبت به خاندان پاک رسالت و استفاده فراوان از منابع تاریخ اسلام و گفتارهای امام علی (علیه السلام) در اشعارش می باشد، و همهی اینها ، شاعر را از توجه به جنبه های ادبی شعر باز نداشته است و آرایه هایی همچون استعاره، تشبیه، جناس و طباق را می توان به فراوانی در شعر شاعر مشاهده کرد .

واژگان کلیدی : جوزف هاشم ، شعر ، الانسان الکونی ، القرآن البشری ، امام علی (علیه السلام)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
	مقدمه
	فصل اول : کلیات طرح
۲	۱ - ۱ بیان مساله
۲	۲ - ۱ هدف پژوهش
۳	۳ - ۱ اهمیت موضوع پژوهش و انگیزه ی انتخاب آن
۳	۴ - ۱ پیشینه ی پژوهش
۳	۵ - ۱ روش پژوهش
	فصل دوم : زندگی نامه ی جوزف هاشم
۵	۱ - ۲ زندگی نامه شاعر
۶	۲ - ۲ نسب شاعر
۸	۳ - ۲ تالیفات شاعر
۸	۴ - ۲ ویژگی های شعر شاعر
۹	۵ - ۲ تاثیر نهج البلاغه بر شعر شاعر
	فصل سوم : ترجمه و شرح قصیده (الانسان الكونی)
۱۲	ترجمه و شرح قصیده (الانسان الكونی)
	فصل چهارم : ترجمه و شرح قصیده (القرآن البشری)
۷۵	ترجمه و شرح قصیده (القرآن البشری)
	فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۱۶	۱ - ۵ نتیجه گیری
۱۱۶	۲ - ۵ پیشنهادات
۱۱۸	ضمائم
۱۴۴	فهرست منابع و مآخذ

مقدمه

جوزف هاشم (. . . - ۱۹۳۷) سیاستمدار و اقتصاد دان و ادیب برجسته لبنانی می باشد . وی از خاندان های مسیحی لبنانی است که سابقه تشیع دارند و از سادات هستند که در قرون گذشته خصوصا در دوره عثمانی به دلیل فشارهای شدید سیاسی و اقتصادی و اجتماعی که بر شیعیان وجود داشت مجبور شدند به مسیحیت روی آورند ، که پس از سالها این مساله در شعر شاعر نمود و ظهور پیدا کرده است به طوری که شاعر در اشعارش به این موضوع اشاره و افتخار می کند .

پژوهش حاضر بر آن است که به ترجمه و شرح ادبی ، موضوعی دو قصیده "الانسان الکونی" و "القرآن البشری" در فضایل امام علی (علیه السلام) از کتاب علویات جوزف هاشم بپردازد .

این پژوهش در ۵ فصل به شرح زیر تدوین گردیده است :

فصل اول به بیان مساله و هدف پژوهش و اهمیت موضوع پژوهش و انگیزه انتخاب آن و پیشینه و چگونگی تدوین آن به طور خلاصه می پردازد .

فصل دوم به بررسی زندگی و نسب شاعر و تالیفات و ویژگی شعر شاعر و تاثیر پذیری شاعر از نهج البلاغه اشاره دارد .

فصل سوم و چهارم که فصول اصلی این پژوهش می باشند به ترجمه و شرح ادبی و موضوعی دو قصیده پرداخته شده است که کام نخست برای شرح قصاید ، معنا کردن واژگان بوده است ؛ سپس ابیات به صورت سلیس و روان و با استناد به آیات قرآن و نهج البلاغه و شواهد تاریخی ابیات شرح داده شده است و سپس نکات نحوی مهم که در ترجمه موثر بوده و نکات بلاغی مهم به کار رفته در ابیات مورد بررسی قرار گرفته است . در فصل پایانی به نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات پرداخته شده است .

در پایان بر خود فرض و لازم می دانم از زحمات استاد راهنمای ارجمند سرکار خانم دکتر ناهده فوزی که نگارنده را در تدوین این پایان نامه یاری نمودند و همچنین از ارشادات علمی استاد مشاور گرامی سرکار خانم دکتر سیده زهرا موسوی کمال تشکر و قدردانی را بنمایم و همواره از خداوند منان سلامتی و توفیق هر چه بیشتر این سروران در عرصه جهاد علمی خواستارم .

والسلام من اتبع الهدی

فائزه امیراحمدی

فصل اول :

کلیات طرح

۱-۱ بیان مساله

ارتباط نزدیک مذاهب و طوایف مختلف در لبنان و عرب زبان بودن آنها امکان آشنا شدن مسیحیان با دین مبین اسلام، قرآن کریم و اهل بیت (علیهم السلام) را فراهم ساخته است. همین عامل باعث شده است که شاعران مسیحی لبنانی در اشعار خود به موضوع اهل بیت (علیهم السلام) بسیار بپردازند. از جمله آن شاعران جوزف هاشم است که قصایدی در مدح اهل بیت (علیهم السلام) در کتابی با عنوان "علویات" سروده است که در این پژوهش به ترجمه و شرح ادبی و موضوعی دو قصیده "الانسان الکونی" و "القرآن البشری" در فضایل امام علی (علیه السلام) از کتاب علویات شاعر پرداخته شده است.

۱-۲ هدف پژوهش

اول - از آنجایی که شناخت شاعران معاصر عرب برای دانشجویان و محققین این رشته امری ضروری و اجتناب ناپذیر است، لذا این پژوهش به معرفی کوتاهی از زندگی نامه و آثار جوزف هاشم و شرح ادبی و موضوعی دو قصیده از ایشان پرداخته است.

دوم - نشان دادن عشق و علاقه مسیحیان به دین اسلام و اهل بیت (علیهم السلام)

۱-۳ اهمیت موضوع پژوهش و انگیزه ی انتخاب آن

در طول سال های گذشته و بویژه بعد از گسترش انقلاب اسلامی و موج بیداری اسلامی و گرایش وسیع به دین اسلام، جبهه باطل صهیونیست در تخطئه اسلام و اهل بیت (علیهم السلام) در اذهان عمومی مردم جهان تلاش فراوان کرده است. لذا بسیار به جا و نیکوست که محققین و دانشجویان نیز برای معرفی هر چه بیشتر اسلام و اهل بیت (علیهم السلام) به معرفی این شعرای مسیحی بپردازند، کسانی که نور حقیقت اسلام و اهل بیت (علیهم السلام) را دریافته اند و در آثارشان به بیان فضایل و برتری اهل بیت (علیهم السلام) اذعان کرده اند.

انگیزه اینجانب در انتخاب این موضوع علاقه شخصی به موضوع اهل بیت (علیهم السلام) بوده است و اینکه بتوانم با معرفی این شعرا به جامعه علمی و دینی کشور، خدمتی ناچیز در گسترش معارف شیعی و اهل بیت (علیهم السلام) داشته باشم.

۱-۴ پیشینه ی پژوهش

بنابر تحقیقات و بررسی های به عمل آمده از مرکز اطلاع رسانی اسناد و مدارک علمی ایران و کسب اطلاعات از استاد گرامی حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای زائری و صحبت تلفنی با شاعر، تاکنون پژوهشی در خصوص آقای جوزف هاشم صورت نگرفته است.

۱-۵ روش پژوهش

روش کار در این رساله، فیش برداری و مراجعه به کتابخانه و استفاده از کتب فرهنگ لغت، کتب نحوی، کتب بلاغی، کتب تاریخی و گفتگوی تلفنی با شاعر و دریافت فاکس از شاعر در مورد زندگینامه شان و بهره گیری از راهنمایی های اساتید ارجمند می باشد.

فصل دوم :

زندگی نامه جوزف هاشم

۲ - ۱ زندگی نامه شاعر

جوزف هاشم (Yossef Alhachem) در سال ۱۹۳۷ میلادی در روستای برجین در جنوب منطقه شوف در کشور لبنان در خانواده ای مسیحی متولد شد. وی پس از تحصیلات دوره ابتدایی به بیروت آمد و دوره متوسطه را در مدرسه الحکمه در بیروت گذراند و در رشته ادبیات عرب از دانشکده ادبیات شرقی " الیسوعیه " فارغ التحصیل شد. (زائری ، ۱۳۸۹ ، ۱۱۹)

وی پس از فارغ التحصیلی و از آغاز جوانی در سال ۱۹۵۹ به تدریس در مدارس دولتی و غیر دولتی پرداخت ، و از سال ۱۹۶۵ در کنار تدریس و نویسندگی ، به روز نامه نگاری و نوشتن مقاله در صفحه نخست روزنامه " العمل " روی آورد . ایشان مقالات خود را با عنوان " نقطه حبر " ^۱ و سپس با عنوان " علی سن الرمح " ^۲ به چاپ می رساند . ایشان در سال ۱۹۷۰ با عضویت در " حزب کتائب " ^۳ عملاً وارد فعالیت های سیاسی شد و به عنوان مدیر قسمت سیاسی این حزب به فعالیت پرداخت و رادیو " صدای لبنان " را در سال ۱۹۷۶ برای این حزب تاسیس و تا سال ۱۹۸۸ اداره کرد. (فاکس دریافت شده از شاعر)

جوزف هاشم با خانم تراز کیزور ازدواج کرده و هم اکنون صاحب سه فرزند ، دو پسر به نام های هاشم و نزار و دختری به نام رلی می باشد.

شاعر در سال های ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۸ به عنوان وزیر ارتباطات و سپس به عنوان وزیر در وزارت خانه های دارایی و اقتصاد در لبنان به فعالیت پرداخت . (فاکس دریافت شده از شاعر)

ایشان علاوه بر فعالیت های سیاسی و شرکت در کنفرانس های مختلف در کشور هایی مانند مغرب ، الجزائر ، سوریه ، برزیل ، انگلیس ، سوئیس ، آمریکا ، فرانسه ، ایتالیا ، به نویسندگی و فعالیت ادبی و تدریس در دانشگاه ها نیز اهتمام خاصی داشته اند و در کنفرانس های ادبی در کشورهای مختلف مانند : دمشق ، لندن ، هند ، ایران شرکت و به قرائت اشعار خود یا سخنرانی های متعدد درباره مناسبت های اسلامی چون عید غدیر و روز عاشورا پرداخته است که از جمله این فعالیت ها می توان به

۱ . نقطه مرکب

۲ . بر لبه نیزه

۳ . یکی از احزاب سیاسی لبنان

سخنرانی در دانشگاه آمریکایی لبنان ، سخنرانی با عنوان " وحدت ادیان " در کنفرانس اسلامی هند در سال ۱۹۹۵ و نشست " امام علی (علیه السلام) و حقوق بشر در دمشق در سال ۲۰۰۴ اشاره کرد .

ایشان تاکنون بارها برای شرکت در کنفرانس های ادبی از جمله کنفرانس ادبی "باران غدیر" به ایران سفر کرده است که در سال ۲۰۰۶ به دیدار رهبر معظم انقلاب امام خامنه ای (مدّ ظلّه العالی) در تهران نایل شدند. ایشان هم اکنون در کشور لبنان به تدریس و نویسندگی می‌پردازند. (فاکس دریافت شده از شاعر)

۲ - ۲ نسب شاعر

قرائتی از تاریخ لبنان وجود دارد که بسیاری از مردم اهل سنت و مسیحی لبنان در قرون گذشته شیعه بوده اند و فشارهای شدید سیاسی و اقتصادی باعث شده تا گروهی آیین خود را تغییر دهند و گروهی هم تقیه کنند و به مرور در نسل های بعد دارای مذهب جدیدی باشند که این موضوع در سفرنامه ناصر خسرو هم وجود دارد که ایشان در سفرنامه خود همه ی اهل طرابلس را شیعه می داند در حالی که امروز شیعه در این شهر وجود ندارد . (زائری ، ۱۳۹۰ ، ۱۱۸)

جوزف هاشم از خاندان های مسیحی لبنانی است که سابقه ی تشیع دارند و از سادات هستند (مانند آل هاشم و آل حسینی) و به رغم اینکه به دلیل فشار های سیاسی ، تاریخی در دوره ی عثمانی و پیش از آن به مسیحیت گرویده اند ، ولی نام خانوادگی خود و برخی عادات - مانند آنچه جوزف هاشم در مورد دفن اموات شان رو به قبله نقل می کند - را حفظ کرده اند. (زائری ، ۱۳۹۰ ، ۱۱۸)

ایشان در قصیده " زکری اهل البیت " به موضوع سادات بودنش اشاره و افتخار می کند و معتقد است این عامل باعث شده تا در اشعار خود شور و حرارت خاصی داشته باشد ، وی در ابتدای این قصیده چنین سروده است :

لا تَسْأَلِي يَا ابْنَةَ الْإِسْلَامِ عَنْ قَلَمِي
إِنْ رَاحَ يَشْدُو بِأَهْلِ الْبَيْتِ مِثْلَ
فَمِي

الهاشميُّ أنا ، من طيبِ دوحَتِهِم

دُمُ السُّلَالَةِ يَجْرِي فِي عُرُوقِ دَمِي

(هاشم ، ۱۴۲۰)

ای بانوی اسلام درباره ی قلم من نپرس چرا که همچون لبانم برای اهل بیت غزل می سراید ، چرا که من از سلاله بنی هاشم و شمیم آن ها با من است و نژاد و خون آن ها در رگ هایم جاری است. (hadinet.ir)

شاعر در مقدمه کتاب "علویات" در ارتباط با انگیزه سرودن اشعار در مورد اهل بیت (علیهم السلام) به ویژه امام علی (علیه السلام) می گوید: "از زمانی که من کودک بودم خانواده من از انتساب خود به اهل بیت (علیهم السلام) سخن می گفتند و بیشترین چیزی که مرا در این جلسات شیفته و دلباخته می کرد رشادت ها و قهرمانی های امام علی (علیه السلام) بود و زمانی که به تحصیل مشغول شدم دوست داشتم این حس بکر را با کشف حقیقت شخصیت امیرالمومنین (علیه السلام) پرورش دهم ، باشد که من بتوانم وجوه مختلف شخصیت ایشان را کشف کنم. (هاشم ، ۱۴۲۰ ، ۱۰)

مرحوم علامه محمد حسین فضل الله^۴ در مقدمه ای بر کتاب "علویات" جوزف هاشم در مورد او و نسب ایشان چنین می نویسد : شاعر ما استاد جوزف هاشم در امتداد نسب هاشمی خود و در عمق وجدان خود ویژگی تاریخی هاشمیان را دارا می باشد و با ویژگی های روحی ، فکری و عملی آن ها زندگی می کند به گونه ای که این ویژگی ها جزئی از ذات او شده است. (هاشم ، ۱۴۲۰ ، ۸)

۲ - ۳ تألیفات شاعر

آثار شاعر به شرح زیر می باشد :

۱. نسیم الطیب

۲. جمر علی الصخر

۳. ضوء من الضوء

۴. " علویات ، قصائد من الوحي الإمام علی بن ابیطالب " که در بر گیرنده پنج قصیده با عنوان " الانسان الكونی " ، " القرآن البشري " ، " ضوء من الضوء " که این سه قصیده در مدح و رثای امام علی (علیه السلام) می باشد ، "ذکری اهل البیت " در ذکر حادثه کربلا

^۴ علامه محمد حسین فضل الله (۲۰۱۰ - ۱۹۳۵) یکی از مراجع بزرگ شیعیان در لبنان بودند .

و " عرس قانا " در وصف روستای قانا^۵ می باشد . که علامه " محمد حسین فضل الله " مرجع شیعیان لبنان بر آن مقدمه ای نوشته است .

۵. صوت لبنان فی حرب سنتین

۶. الإستراتيجية الدولية فی لبنان

۷. تاریخ الحرب علی لبنان و فی لبنان که در دست انتشار است .

۲ - ۴ ویژگی های شعری شاعر

از ویژگی های شعری شاعر می توان به پایبند بودن به قالب های کلاسیکی ، داشتن روحی حماسی و پرشور از مقاومت و جهاد ، استفاده فراوان از آیات و روایات و منابع تاریخی ؛ به طوری که اگر کسی اطلاعاتی از تاریخ اسلام نداشته باشد نمی تواند به مفهوم ابیات دسترسی پیدا کند و در واقع اشعار شاعر گنجینه ای بزرگ از حوادث مهم در تاریخ اسلام می باشد و نیز استفاده فراوان از آرایه های ادبی در شعر شاعر اشاره کرد .

۲ - ۵ تأثیر نهج البلاغه بر شاعر

ارتباط نزدیک مذاهب و طوایف مختلف در لبنان امکان آشنا شدن مسیحیان آن سرزمین با دین اسلام را میسر کرده و به دلیل عرب زبان بودن مردمان آن سرزمین استفاده ی فراوان از متون عربی بالاخص قرآن و نهج البلاغه را در میان همه ی مردم لبنان اعم از مسیحی و مسلمان فراهم کرده است. به طوری که این تأثیر پذیری چنان واضح و آشکار است که به شکل طبیعی در منازل و دفاتر کار ایشان تابلوهای متعدد از کلمات و حکمت های حضرت امیر (علیه السلام) دیده می شود و در گفتار روز مره به شکل مکرر از حکمت های نهج البلاغه بهره می گیرند و بدان استشهاد می کنند و چنان که از پدران خویش به یاد می آورند ، همواره چنین بوده است.

در مجموعه های آموزشی مدارس و مراکز علمی مسیحیان لبنان نیز همواره بخش هایی از نهج البلاغه در میان متون برگزیده آموزشی دیده می شود و شاید مجموعه مشهور « مجانی الأدب » به تنهایی برای نشان دادن این موضوع کافی باشد. بطوری که همه ی اندیشمندان و نویسندگان و شاعران مسیحی عرب که به آستان مولای متقیان

^۵ روستایی در جنوب لبنان که دو بار توسط رژیم غاصب اسرائیل بمباران شد .

(علیه السلام) ابراز ارادت و احترام کرده اند معمولاً به حق آن حضرت به گردن ادبیات عرب و دینی که نهج البلاغه بر زبان شیوا و گفتار شیرینشان دارد، اعتراف می کنند و در نوشته ها و گفته های خویش معمولاً از نهج البلاغه سخن می گویند.

جوزف هاشم نیز جدا از اشاراتی که در سروده های خود به این موضوع دارد ، در مقالات متعدد از نهج البلاغه سخن گفته است. وی که با افتخار از ده ها بار مطالعه و تدریس بعضی فقرات نهج البلاغه یاد میکند، رسماً به وزارت آموزش و تعلیم عالی لبنان پیشنهاد داده که عهد مالك اشتر در برنامه درسی دانش آموزان و دانشجویان قرار گیرد. او معتقد است: «نهج البلاغه اقیانوس است و انتها ندارد. هر بار که آن را می خوانی می بینی چیزی تازه برایت کشف می شود.» و می نویسد: «هر کسی که نهج البلاغه را بخواند شیفته علی می شود و به او دل می بندد و به او نزدیک می شود. شاید کسانی که امام را نمی شناسند یا تظاهر به نشناختنش می کنند ما را در تعظیم و بزرگداشت او به غلو متهم سازند، ما چه جوابی محکمتر از این می توانیم داد که از آنها دعوت کنیم سخنانش را بخوانند و با او آشنا شوند.»

و می گوید: «هر کس نهج البلاغه را با توجه بخواند، نشانه های علم الهی را در آن می بیند، زیرا این کتاب در متن خود همه ضرورت های اتصال میان آسمان و زمین و همه حقایق ارتباط میان بنده و خدا و همه لوازم کمال میان انسانها با هم را نهفته دارد و مضامین عمومی این کتاب اختصاص به يك گروه و مذهب و دین ندارد، بلکه کتابی جامع است که امام در آن با همه بندگان خدا سخن گفته و همه مردم را مورد خطاب قرار داده است. و از همین رو نهج البلاغه می تواند به عنوان کتاب مشترك میان اسلام و مسیحیت مبنای گفت و گوی ادیان باشد، چراکه مفاهیمی مانند خدا و خلق و دنیا و آخرت و انسان و بهشت و جهنم و تقوی و مرگ و زهد و مانند این ها مفاهیمی مطلق هستند که هویت دینی به خصوصی ندارند.» (سایت تبیان - tebyan . com)